

JÓSA ANDRÁS
MÚZEUM

Iktatószám: ~~34416~~ 4-23 /2019.
Tárgy: NKA szakmai beszámoló

Ügyintéző: L. Szőlősi Katalin
Telefon: 06 42 315 722
E-mail: konyvtar@josamuzeum.hu

Szakmai beszámoló
a NKA 204188/00556 pályázati azonosítószámú
„A nyíregyházi Jós András Múzeum évkönyve LX. kötetének kiadása” című pályázathoz

A pályázat célja a nyíregyházi Jós András Múzeum 2018. évi LX. kötetének kiadása. A kötet szerkesztését a terveknek megfelelően 2018 őszén kezdtük el, a munka azonban a jelentős tartalmi módosítás következtében elhúzódott. Az eredetileg tervezett gyűjteménytörténeti írások átcsoportosítása folytán újabb tanulmányokat fogadtunk be külsős szerzőktől, ezek három kivételével mind helyi, megyei vonatkozású témát dolgoznak fel.

A kötet legnagyobb részét teszik ki a régészeti írások. Szorosan kötődik vidékünkhez Molnár Zsolt és Gyurka Orsolya tanulmánya, mely a középső bronzkori tell társadalom mezőgazdaságát a régészeti adatokon keresztül mutatja be Északnyugat-Erdély területén. Masek Zsófia egy fibulatöredék (lelőhely: Rákóczifalva, Jász-Nagykun-Szolnok megye) vizsgálatával igyekszik a tárgytipusra vonatkozó ismereteket összefoglalni és bővíteni, illetve a párhuzamok – melyek között megyei is van – révén kárpát-medencei kontextusba helyezni. Lőrinczy Gábor és szerzőtársai grandiózus vállalkozása volt a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei avar kori sírok és leleteinek számbavétele, melynek publikálását még 2010-es évek közepén kezdték meg. Istvánovits Eszter és Lőrinczy Gábor jelen tanulmánya már a hatodik a sorban, és a szerzők szándéka szerint céljuk hozzájárulni a Felső-Tisza-vidék avar kori történetének minél részletesebb megismeréséhez. Kovács László temetési ékszerekről szóló összefoglaló írása egyúttal tisztelgés a tárgytipusra felfigyelő Jós András előtt. Szintén egy temető, az orosi honfoglalás kori temető leletanyagát és feldolgozását adja közre Jakab Attila, rámutatva néhány olyan jelenségre, mely a korban megszokottól eltérő; illetve kiemelve a megyére nézve jelentős leleteket. Szintén megyei vonatkozású Romát Sándor tanulmánya A Délkelet-Nyírség Árpád-kori településnyomai címmel. A régészeti blokkot Pintye Gábor rövid írása zárja, mely egy különös, fekete mázas füles pohárra (lelőhely: Mátészalka, református templom), annak lehetséges készítési helyére és analógiáira összpontosít.

A néprajzi témakör három tanulmánya a Sóstói Múzeumfalun, illetőleg a Sóstói Múzeumfalun és a Jós András Múzeum néprajzi gyűjteményének egy-egy szeletét mutatja be más-más megközelítésben. Bodnár Zsuzsanna a nyírségi népéletet a Sóstói Múzeumfalun épületein és azok berendezési tárgyain keresztül igyekszik bemutatni. Rózsáné Bóna Bernadett a néprajzi gyűjtemény gazdálkodás témakörébe tartozó tárgyainak tipologizálásával egy majdani tárgykatalógus-struktúra felépítésére tesz kísérletet. Páll István, a múzeumfalun nyugalmazott igazgatója két tanulmánya közül az első az anarcsi ház nem mindennapi történetét vetíti elénk, bepillantást adva egyúttal a múzeumfalun telepítési koncepciójába és annak olykor előforduló nehézségeibe. Másik tanulmánya, a Történelem tányérnézetből című pedig egy a szerző által az utóbbi években már publikált témában, a

keménycserépedények, jelen esetben a tényezőket vizsgálva hoz új nézőpontot: az országhatárok változásainak hatása Kárpátalja keménycseréptányér-használatára.

Helytörténeti témájú írásaink közül kettő a Jósa András Múzeum gyűjteményeinek egy-egy részét mutatják be. Bene János az első világháborús sapkajelvényeken túl a hajdani Szabolcs, Szatmár és Bereg vármegyében szolgáló huszár- és gyalogezredek életéből villant fel történeteket. Holmár Zoltán pedig az első világháborús sisakok részletes bemutatására törekszik. Fábíán László Csenger történetének 1918 őszi – 1919 tavaszi pillanatképét tárja elénk, elsősorban a képviselőtestületi jegyzőkönyveken keresztül.

A kötet egyetlen művészettörténeti tanulmánya Terdik Szilveszter tollából a Nagybánya környéki görögkatolikus kőtemplomok történetéhez nyújt adalékot.

A kiadványt a szokásos módon a munkatársak bibliográfiája, helységnev-azonosító és rövidítésjegyzék zárja.

A tördelést Nyíregyházán végeztettük, a nyomdai munkálatokat a debreceni Kapitális Nyomda végezte a tőlük megszokott magas minőségben. A több mint 40 ív terjedelmű kötet 200 példányban készült el az alábbi tartalommal:

Régészet

Molnár Zsolt – Gyurka Orsolya: Adatok az északnyugat-erdélyi középső bronzkori tell társadalom mezőgazdaságához (Data to the Middle Bronze Age agriculture of the tell communities from North Western Transylvania)

Masek Zsófia: Lévai típusú fibulatöredék Rákóczipfalváról (Fragment of a Livice–Prsa type brooch from Rákóczipfalva)

Istvánovits Eszter – Lőrinczy Gábor: Szabolcs-Szatmár-Bereg megye avar sírleletei VI. Avar kori sírok, temetők és temetőrészletek Nyíregyháza határából (Avar grave finds from Szabolcs-Szatmár-Bereg County VI. Avar Age graves, cemeteries and cemetery parts from the vicinity of Nyíregyháza)

Kovács László: Temetési ékszerek (Burial jewellery)

Jakab Attila: A Nyíregyháza–Oroszon feltárt honfoglalás kori temetőről (About the cemetery from the Period of Hungarian Conquest excavated in Nyíregyháza–Oros)

Kis-Varga Miklós: Régészeti fémleletek összetételének vizsgálata röntgenfluoreszcencia módszerrel

Csász Aranka – Mendele Balázs Gusztáv: Beszámoló a genetikai vizsgálatok eredményeiről

Romát Sándor: A Délkelet-Nyírség Árpád-kori településnyomai (Árpád Age settlement patterns in the southeastern part of the Nyírség)

Néprajz

Páll István: Egy parasztház „peregrinációja” a X. század harmadik harmadában („Peregrination” of a peasant house in the third third of the 20th century)

Bodnár Zsuzsanna: A nyírségi népelet tárgyakban, épületekben élő hagyományai a Sóstói Múzeumfaluban (Traditions of the Nyírség folk life reflected in objects and buildings in the Sóstó Museum Village)

Páll István: Történelem tányérnézetből (History from „plate’s eye” view)

Rózsáné Bóna Bernadett: A paraszti gazdálkodás tárgyainak struktúrája a Jósa András Múzeum és a Sóstói Múzeumfaluban néprajzi gyűjteményeiben (Structuring the farming objects in the ethnographic collection of the Jósa András Museum and Sóstó Museum Village)

Helytörténet, történelem

Bene János: Ezredek – jelvények – történetek (Regiments – badges – stories)

Fábián László: Széthulló ország alulnézetből. 1918 ősze – 1919 tavasza Csengerben (A country falling apart from worm's-eye view)

Holmár Zoltán: Első világháborús sisakok a Jósa András Múzeum gyűjteményében (Great War helmets in the collection of the Jósa András Museum)

Művészettörténet

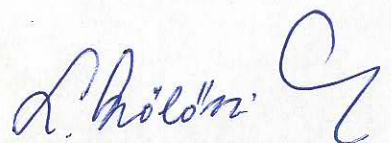
Terdik Szilveszter: Adatok a Nagybánya környékén álló XVII. századi görögkatolikus kőtemplomok történetéhez (Some aspects of the history of the 18th century Greek Catholic stone churches in the area around Baia Mare)

A nyíregyházi Jósa András Múzeum és tagintézményei munkatársainak 2017–2018. évi publikációi

Helységnévazonosító

Rövidítések

Nyíregyháza, 2019. október 25.

L. Szőlősi Katalin